

ГОЛАС ЦАРКВЫ

РЭЛІГІЙНА-ГРАМАДЗКІ ЧАСОПІС ПРАВАСЛАЎНЫХ БЕЛАРУСАЎ

Выдае Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы

Рэдагуе Калегія. Адрэс Рэдакцыі: Цана 1 далыр

"The Voice of the Church", 401 Atlantic Av., Brooklyn, N. Y., 11217

№ 51

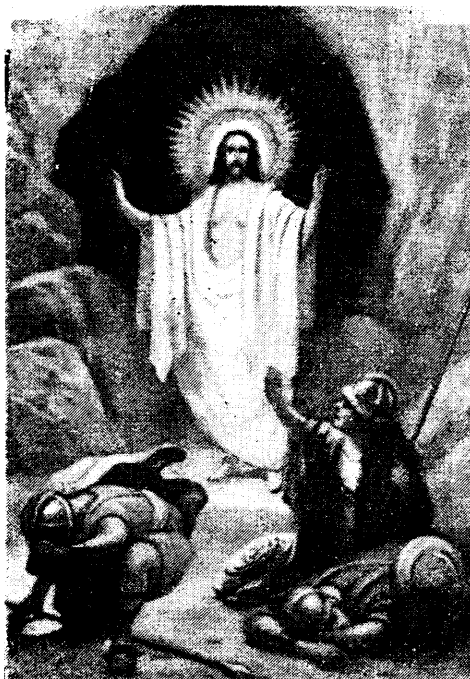
КРАСАВІК — 1979 — APRIL

ГОД 25

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ СВЯЧЭННАГА САБОРУ ЕПІСКАПАЎ БЕЛАРУСКАЕ АЎТАКЕФАЛЬНАЕ ПРАВАСЛАЎНАЕ ЦАРКВЫ ДАСТОЙНАМУ СЬВЯТАРСТВУ, ПАБОЖНАМУ МАНАСТВУ І ЎСІМ БАГАЛЮБНЫМ ВЕРНІКАМ НАРОДУ БЕЛАРУСКАГА

„Я ёсьць уваскрашэньне і жыцьцё;
хто верыць у Мяне, хоць і памрэ,
ажыве". (Ін. XI, 25).

ХРЫСТОС УВАСКРОС! РАДАСЫЦЬ НЯВЫМОЎНАЯ!

Уваскрасеньне Хрыстовае гэта найважнейшая падзея ў духоўным жыцьці хрысьціянаў на ўсім сьвеце. У гэты дзень усе хрысьціяне ўрачыста вітаюць адзін аднаго вітаньнем ХРЫСТОС УВАСКРОС! У гэтых двух словах выказваецца столькі радасьці, задаваленьня і сардэчнасьці, бо-ж няма другога больш урачыстага прывітаньня, як у гэтых двух словах выказанае.

Кажны з нас ад самых дзіцячых гадоў памятае, што Вялік-дзень ёсьць самым найбольшым сьвятам. І навет абыякавыя ў веры ў гэты дзень, „яго-ж стварыў Госпад", сьпяшаюцца ў царкву на ўрачыстую Багаслужбу і з радасьцю захапляюцца чароўным сьпевам Вялікоднага Канону і Сьв. Літургіі. Цяжка паверыць,

каб у тым часе людзі мелі нейкую ўзаемную варожасьць, бо ў тым часе між усімі пануе згода, усім хочацца адзін аднаго абняць, усім

здаецца, што яны браты і сёстры між сабою. І гэткая духоная радасць ужо сьветчыць пра асаблівае значэнні сьвята Вялікадня, які таму і называецца Сьвятам над Сьвятамі.

Амаль ужо дзеве тысячы год прайшло з таго часу, як Хрыстос пасля Свайго Уваскрасеньня зьявіўся жонам Міраносіцам і сказаў ім — РАДУЙЦЕСЯ! (Мацв. 28, 9). І гэткае радасці ніхто ня можа адабраць і сёння ад запраўднага хрысьціяніна і аж пакуль існуе хрысьціянскі сьвет. А ён будзе існаваць ува ўсе дні і да сканчэння веку (Мацв. 28, 20). І сьвята Ўваскрасеньня Хрыстовага, хрысьціяне па ўсім сьвеце будуць спатыкаць урачыста.

Літасьцівы Госпад Бог наш не хацеў пакінуць грэшных людзей у стыхійным няшчасці, а таму паслаў на зямлю Збавіцеля. І калі надыйшла поўня часу, на зямлю прыйшоў Сын Божы праз уцелаўленьне ад Прасьвятое Дзевы Марыі. Ён прынёс нам дасканалы закон веры і маральнасьці ды паказаў на прыкладзе, як трэба закон выконваць.

Хрыстос, як Чалавек, пражыў на зямлі трыццаць тры годы. Ён Сам перажыў усе зямныя няўгоды і паказаў нам, як трэба жыць і што патрэбна для збаўленьня. Ён даў нам Сваю Сьвятую навуку — Евангелье — і за гэта быў укрыжаваны і памёр на крыжы. Сваёю сьмерцю перамог сьмерць, а Ўваскрасеньнем палажыў пачатак уваскрасеньню ўсіх памершых — бо, як у Адаме ўсе паміраюць, так у Хрысьце ўсе ажывуць (І. Кар. 15, 22).

Уваскрасеньне Хрыстовае ёсьць найбольшым актам зямнога жыцьця Ісуса Хрыста. Гэта найбольшае цуда з усіх Хрыстовых цудаў. І таму апосталы праз увесь час і прапаведвалі пра Хрыстовае Ўваскрасеньне, бо яно было завяршэньнем місіі Хрыстовае — збавеньня народаў. Пра гэта апостал Павал выясьняе так: — калі-б Хрыстос не ўваскрос, дык і навука нашая дарэмнаю была-б, дарэмнаю і вера вашая (І. Кар. 15, 14).

Хрыстос Уваскрос і ўзьнёсся на неба, але нас самотнымі не пакінуў. Ён прабывае і цяпер на зямлі: ўстанавіў нам Сьвятую Царкву, Якое ЁН Сам зьяўляецца Галавою. У Царкве Сваёй устанавіў таінства, каб мы праз Сьв. Прычасьце ядналіся з Ім.

Таму, Дарагія Браты і Сёстры! Абновім і мы ў гэты Вялікі Дзень сэрцы нашыя, каб у нас гарэла вялікім полымем сьветлай, містычнай веры. Няхай палымяная надзея ажыўляе духоўныя сілы нашыя, а жыцьцядайнае любоў і праца нашая для добра свайго Беларускага Народу наблізіць нас да вызваленьня з няволі Бацькаўшчыны нашай.

Зьвярнем большую ўвагу на паглыбленьне сьведасьці нашай і веры ў адказнасьці прад Богам, Царквою і Народам для ўзмацненьня нашай роднай Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, Богу на славу, а Беларускаму Народу на радасць, шчась-

З ВЯЛІКАДНЕМ ХРЫСТОВАГА ўВАСКРАСЕНЬНЯ

В і н ш ы м

Высокадастойных Уладыкаў нашых

**МІТРАПАЛІТА АНДРЭЯ,
АРХІЕПІСКАПА МІКАЛАЯ.**

Дастойнае Сьвятарства і ўвесь Клер Царкоўны.

Царкоўныя Рады, Брацтвы і Сястрыцтвы,

Грамадзкія ўстановы, Арганізацыі Моладзі нашай,

Усіх вернікаў Сьв. БАПЦарквы і ўвесь Беларускі Народ

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

ЗАПРАЎДЫ ўВАСКРОС!

Рада БАПЦарквы

це і збавеньне.

З гэткімі нашымі разважаньнямі і думкамі ды шчырымі пажаданьнямі сардэчна вітаем у Богу давераную нам Паству, з Вялікім і Радасным Сьвятам Уваскрасеньнем Хрыстовым — Вялікоднем! Пасылаем Вам і ўсяму нашаму Беларускаму Народу нашае Архіпастырскае дабраслаўства.

Супакой, любоў і Ласка Госпада нашага Ісуса Хрыста, любоў Бога Айца і Прычысьце Сьвятога Духа няхай будзе з усімі Вамі, цяпер і заўсёды і павек вякоў. Амін.

Пакорны ў Богу ✙ Мітрапаліт Андрэй

Пакорны ў Богу ✙ Архіепіскап Мікалай

Лета Божага 1979

М-ца красавіка.

НА ЮБІЛЕЙ АРХІЕПІСКАПА ЯКАВАСА

1-га красавіка споўнілася 20 гадоў ад часу епіскапства Архіепіскапа Якаваса, Экзарха Канстантынопальскага Патрыярха. З нагоды юбілею Архіепіскапу Якавасу была высланая гэткая тэлеграма (пераклад з ангельскае):

„Ад імя герархіі Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, ейнага духавенства й вернікаў ў ЗША, Канадзе, Аўстраліі, Вялікабрытаніі і Бэльгіі мы сардэчна вітаем Вашую Дастойнасьць з нагоды цудоўных угодкаў Вашага высьвячэньня ў епіскапы дваццаць гадоў таму. Мы гораха молімся, каб Госпад захаваў Вас для Свае працы на шмат, шмат гадоў. З хрысьціянскай любоўю — Мітрапаліт Кліўлендзкі і ўсяе Амэрыкі Андрэй, Архіепіскап Таронтаўскі і Канадзкі Мікалай, пратаерэй Васіль Кендыш, сакратар Кансысторыі Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы”.

КАЛЯДНАЕ ПРЫВІТАНЬНЕ ЎСЯЛЕНСКАГА ПАТРЫЯРХА ДЭМЭТРЫЁСА ДА МІТРАПАЛІТА АНДРЭА

Сьвяцейшаму Мітрапаліту Уладыку Андрэю, у Сьвятым Духу ўмілаванаму брату і духоўнаму Сьвячэннаслужыцелю нашае сьмірэннасьці, ласка хай будзе Вашай Сьвятасьці і супакой ад Бога.

З нагоды ўрачыстага выяўленьня сьвятога і велічнага Дня Нараджэньня Збаўцеля нашага Хрыста шчырыя віншаваньні з малітвамі і пажадаваньнямі Вашай, годнае пашаны нам, Сьвятасьці, у падзяцы й любові, сьпяшаюся ўзаемна пераказаць у гэтым сьвятым дні, з пацалаваньнем і з шчырымі дабрабытчынямі пажадаць усякае дабрабытнасьці Вам і ўмілаванай нам Вашай пастве, якая разам з Вамі ласкаю й славаю Народжанага ў целе Хрыста няхай будзе абдорана.

І наапошку, хай новы год збаўленьня, шчасьлівага й нябеснага перакананьня зыйдзе дараваньнем на Вас ад Бога, Яго-ж ласка й бязмежнае памілаваньне няхай будзе з Вамі, умілаваная Сьвятасьць.

Нараджэньне Хрыстовае 1978 г.
Патрыярх Дэмэтрыёс

Іншыя прывітаньні:

Ад Патрыярха Бенэдыкта Ерусалімскага;

" Нікалаоса VI Папы Патрыярха Александрыйскага;

" Сакратара Усяленскага Патрыярхату Мітрапаліта Васіліюса;

" Архіепіскапа Хрызастома Кіпрыйскага;

" Архіепіскапа Яковаса, Экзарха Канстантынопальскае Патрыярхіі на Амэрыку;

" Архіепіскапа Атэнагора, Экзарха Канстантынопальскае Патрыярхіі на Вяліка-Брытанію;

" Мітрапаліта Мсьціслава, Украінскае Праваслаўнае Царквы ў ЗША;

" Епіскапа Яна Р. Марціна, Карпата-Рускае Праваслаўнае Царквы ў ЗША;

" Епіскапа Ірынэя, Сэрбскае Праваслаўнае Царквы;

" Мітрапаліта Дымітрыя, Амэрыканскае Праваслаўнае-Каталіцкае Царквы;

" Епіскапа Валерыяна Д. Трыфы.

З ВЯЛІКАДНЕМ ХРЫСТОВАГА ЎВАСКРАСЕНЬНЯ

віншуем Дабравернае Сьвятарства і Вернікаў БАПЦарквы
і ўсіх Братоў і Сёстраў у Хрысьце,
з пажаданьнем радасьці і шчасьця.

Мітр. Прат. А. Васіль Кендыш
з Матушкай

САБОРНАЯ МІСІЙНАЯ БАГАСЛУЖБА НА НЯДЗЕЛЮ ПРАВАСЛАУЯ У КЛІЎЛЕНДЗЕ

Саборныя Багаслужбы на першую нядзелю Вялікага Посту адбываюцца ў Кліўлендзе ўжо на працягу некалькіх год. Кожны год, згодна дамоўленасці духавенства, Багаслужбы адпраўляюцца ў іншай парафіі, ад якое ў Багаслужбах прымае чынны ўдзел духавенства.

У гэтым годзе дня 11-га сакавіка Саборная Багаслужба з чаргі адбылася ў Беларускаім Катэдральным Саборы Жыровіцкае Божае Маці. Апрача духавенства і беларускіх вернікаў на Багаслужбе прысутнічала давольная колькасць украінцаў з суседніх парафіяў, а таму Сабор быў перапоўнены малельнікамі.

Узначальваў Багаслужбу Мітрапаліт Андрэй у асысьце Беларускага, Украінскага і Сэрбскага духавенства. Перад пачаткам Вячэрні а.Рыгор прачытаў 9-ты час.

Урачыстая Вячэрня распачалася роўна а 5-тай гадзіне папайдні. Каля Сьв. Прастола размясціліся аж 9 асоб духавенства: Уладыка Андрэй, Мітрафорны Пратаерэй Сьцяпан, Мітр. Прат. Хведар, Прат. Леў і Прат. Нэстар ад Украінскага духавенства, Прат. Аляксандар і а. Юры ад Сэрбскага духавенства і а. Рыгор і Пратадыякан Міхал ад Беларускага духавенства.

Вячэрня ўпяршыню правілася ў беларускай мове, а таму было вялікае зацікаўленьне малельнікаў. Хорам кіраваў др. Калаша. Мэлёдыйныя пасны напеў пабуджаў вернікаў да малітвеннага настрою, а асабліва ў часе сьпеву „Прачыстаму Твайму вобразу пакланяемся Добры...”, у часе якога духавенства выйшла з Алтара на сярэдзіну царквы з Іконамі ў знак перамогі над герэтыкамі і іконаборцамі.

Пасьля прачытання Евангелья, вельмі зьмястоўную рэлігійна-патрыятычную казань сказаў Мітр. Прат. а. Хведар. Асабліва знаменнаю была казань у той частцы, дзе гаварылася, апрача гістарычнае перамогі над іконаборцамі і пра нацыянальнае значэньне элементу ў кожнай праваслаўнай царкве, і асабліва важнасьць роднае мовы сярод вернікаў у часе Багаслужбаў.

Да найгалаўнейшых асаблівасьцяў Вячэрні належаў той мэнт, калі ў часе выхаду духавенства з Іконамі да народу, быў прачытаны Сынодыкон, у якім ёсьць сымбалічны ўспамін пра тое, як пасля доўгіх гадоў ганьбаваньня і нішчэньня Іконаў на Саборах было пастаноўлена прызнаць шанаваньне Іконаў, як пра гэта гаворыцца ў Сынодыконе, які выразна прачытаў Прат. а. Нэстар. А як доказ прызнаньня пастановы Сабору вернікамі, пасярэдзіне чытаньня Сынодыкону быў прагалошаны Сымбаль Веры.

Прывітаньне і падзяку для духавенства і ўсіх прысутных зла-

НАЙВАЖНЕЙШЫЯ ПРЫЧЫНЫ СКЛІКАННЯ САБОРУ ЕПСКАПАЎ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА Ў НАВАГРАДКУ 15-ГА ЛІСТАПАДА 1416 ГОДУ

Сабор быў скліканы на дамаганьне Вялікага князя Літоўскага (Беларускага) Вітаўта. Галоўным пытаньнем на Саборы было — выбары асобага Мітрапаліта для Вялікага Княства Літоўскага. Належыць тут адзначыць, што ўжо напярэдадні некаторага часу Масква імкнулася кіраваць і Кіеўскай Мітраполіяй, а таму адразу пасля сьмерці Кіпрыяна, Мітрап. Кіеўскага і ўсяе Русі (16. 9. 1406 г.), маскоўскі князь Васіль зьвярнуўся да Канстантынопальскага Патрыярха, каб прыслаў у Маскву Мітрапаліта, які кіраваў-бы адначасна і Кіеўскай Мітраполіяй. Князь-жа Вітаўт ня могучы пагадзіцца на такую умову, — бо Кіеў у тым часе знаходзіўся пад кіравецтвам Вітаўта, — выбраў кандыдатам на Кіеўскую (Літоўскую) Мітраполію полацкага Епіскапа Хвядоса і выслаў яго ў сталіцу Грэцыі для зацверджаньня, пішучы: „пастаўце яго нам Мітрапалітам, каб ён сядзеў на пасадзе Кіеўскай Мітраполіі „па-старыне” і будаваў Царкву Божую „па-даўнейшаму”, як наш: дзеля таго, што згодна Божае волі, мы зьяўляемся ўладарамі тым горадам, Кіевам”.

Просьба гэтая Вітаўта ня была прынятая Патрыярхам, а 2-га верасьня 1408 году на Мітраполію ўсяе Русі ў Кіеве быў пастаўлены Мітрапалітам Фоцій — грэк. (Акт. Зап. Расіі № 25; Полное Собрание Русс. Летописей том. III; 104; VI, 144, 145).

Вялікі Князь Вітаўт напачатку не хацеў прыняць Фоція, але пасля яго прырачэньня, што будзе наведваць праваслаўную Цар-

жыў Мітрапаліт Андрэй.

Пасля гучнага Мнагалецця, якое выгаласіў Пратд. Міхал — Уладыкам: Мсціславу, Андрэю і Дыянісію, багалюбнай пастве, кіруючаму ўраду і ўсім Праваслаўным Хрысьціянам, вернікі, цалуючы Іконы і Сьв. Крыж, з жальбою на душы перайшлі ў царкоўную залю, дзе Парафіяльная Рада прыгатавала перакуску.

Гаспадаром прыгатаванай для сьвятароў вячэры быў а. Рыгор.

Належыць адзначыць, што як спэцыяльны парадак Вячэрні, прысвечаны Нядзелі Праваслаўя, так і Саборная Багаслужба з вынасам Іконаў ды прысьвячаная дню казань, у якой прыпаміналася вернікам аб змаганьні і ахвярах ў часе прасьлядаваньня хрысьціянаў, ды іхная адвага і перамога над герэтыкамі і адступнікамі ад веры, — усё гэта пакінула добрае ўражаньне сярод прысутных вернікаў, а таму ёсьць пажаданым, каб і ўсе іншыя нашыя парафіі адзначалі гэты гістарычна-рэлігійны акт.

Вернік

кву ў Вялікім Княстве Літоўскім і клапаціцца аб ёй, згадзіўся прыняць.

Аднак дамоўленасьць Вітаўта з Фоціем ня была доўгатрывалаю. Пасьля сямімесячнага пабыту ў Кіеве Фоцій пераехаў у Маскву. Епархіі ў Вялікім Княстве Літоўскім наведваў рэдка, а ў часе наведваньня распачаў вывозіць у Маскву з Кіеўскага сабору ўсе лепшыя каштоўнасьці.

Каб запабегчы гэтаму, Вітаўт адмовіў Фоцію кіравецтва Епархіямі ў Вялікім Княстве Літоўскім, ды паслаў у Канстантынопаль паслаў з скаргаю на Фоція да цара і Патрыярха, каб Літве (Беларусі) пастаўлены быў Мітрапалітам Грыгор Цамбляк. Аднак пасольства Вітаўта паспеху ня мела і Грыгоры Цамбляк Мітрапалітам пастаўлены ня быў.

Тады Вітаўт склікаў Сабор Епіскапаў, якія знаходзіліся ў ягонай дзяржаве: Епіскапа Полацкага Хвядоса, Чарнігаўскага Ісакія, Луцкага Дзяніса, Уладзімерскага Герасіма, Холмскага Харытона, Тураўскага Яўфімія. (Згодна-ж Ніканаўскага Летапісу пададзена, што яшчэ прысутнічалі на Саборы і Галіцкі Епіскап Ян, Чэрвенска-Перамышлеўскі Павал і Смаленскі Сэбастыян. (Ніканаўскі Летапіс 50-51).

Азнаёміўшыся з ненармальным станам рэлігійнага жыцця ў Вялікім Княстве Літоўскім, Епіскапы паставілі, што для добраагульнага належыць яшчэ раз зьвярнуцца да цара і Патрыярха і выслаць у Канстантынопаль пасольства. Паслы ад'ехалі ў Канстантынопаль у скавіку 1415 году. Вітаўт загадаў ім чакаць там адказу да 20-га ліпеня. Потым час чаканьня быў прадоўжаны яшчэ да 15 жніўня. А калі апошні тэрмін чаканьня адказу мінуў, Вітаўт ізноў склікаў Епіскапаў, архімандрытаў, ігуменаў, пабожных інакаў, сьвятароў, князёў і баяраў і запрапанаваў ім выбраць Мітрапалітам Грыгора Цамбляка, які і быў выбраны 15 лістапада 1416 году у месцы Наваградку у царкве Сьв. Багародзіцы. У склад Наваградз. Мітраполіі ўвайшлі наступныя Епархіі: полацкая, чарнігаўская, луцкая, ўладзімерская, смаленская, холмская і тураўская. Акт. Зап. Расіі I, № 25; Полное собрание Русских Летописей II, 353; 106; V, 259; VII, 88. Летопись Вел. Княз. Литовских стр. 43.

Зьмест акту пастановы Сабору аб выбары мітрапаліта Грыгора

„Мы, зыйшоўшыся ў Новым Горадзе Літоўскім, у Сьв. Царкве Прачыстае Багародзіцы, з Ласкі, дадзенай нам ад Сьв. Духа, паставілі Мітрапалітам для Сьв. Нашай Царквы Кіеўскай і ўсяе Русі Грыгора, згодна перадаваньня Сьв. Апосталаў, якія ў сваіх правілах пішуць: „два або тры Епіскапы рукапалагаюць Мітрапаліта (у арыгінале — Епіскапа).

Так раней паступалі Епіскапы і пры вялікім князе кіеўскім Ізяславе, пастаўляючы Клімента Мітрапалітам згодна правілаў. Так сама паступілі і нашыя родзічы Балгары, якія раней за нас архысцідзіліся, і Сэр-

бы, пастаўляючы сабе Першапрасьвіцера сваімі Епіскапамі, хоць сэрбская зямля значна меншая за нашу, што знаходзіцца пад уладаю Вялікага князя Вітаўта. Але што гаварыць пра Балгараў і Сэрбаў? Так ужо ўстаноўлена сьв. апосталамі. Ласка Сьв. Духа роўна дзее на ўсіх праваслаўных Епіскапаў: пастаноўленьня-ж ад Самага Госпада апосталы пастанаўлялі другіх, тыя другіх, і такім спосабам Ласка Сьв. Духа дайшла і да нас пакорных. І мы, як вучні апостальскія, маем уладу, пасьля шматлікіх іспытаў, саборам пастаўляюць дастойнага пастыра сваёй Бацькаўшчыне... Няхай хто-небудзь не падумае, быццам мы адракаемся ад веры, пастаўляючы самі Мітрапаліта: не, мы не адракаемся. Наадварот, перададзены сьв. апосталамі і сьв. Айцамі мы прымаем і пабожна верым; і праклінаем усялякую ерась і ілжу ератыцкую; і разлады і зборышчы, каторыя нязгодна з воляю Божаю адбываюцца; з імі-ж і Сыманійную ерась анафеме падаём, згодна якое за срэбра і золата Дары Сьв. Духа прадаюцца.

Сьвяцейшага-ж Патрыярха Царгародзкага мы прызнаем Патрыярхам і Айцом, а іншых Патрыярхаў Александрыйскага, Анціяхійскага, Ерузалімскага і тых Мітрапалітаў, і тых Епіскапаў маем, як Айцоў і Братоў у Сьв. Духу, і згодна з імі вызнаём веру, так як яны вучым, і так разумеем.

Але ня можам-жа цяпець, калі Царква Божая церпіць гвалтоўны прымус Цара Царгародзкага, бо Сьвяты Вялікі Патрыярх і Божы Сьвячэнны Сабор Канстантына града згодна права паставіць выбранага намі Мітрапаліта ня могуць даць, але пастаўляюць, каго Цар загадае згодна абяцанак.

А таму Дар Сьв. Духа прадаецца і купляецца. Так паступіў адносна Царквы Кіеўскай у нашыя часы Айцец Уладарнага Імпэратара (Мануіла — Іван) з Мітрапалітамі: Кіпрыянам, Піменам, Дзянісам і шматлікімі іншымі, ня дбаючы пра царкоўную чэсьць, а пра срэбра і золата. У выніку чаго паўставалі вялікія даўгі, шматлікія страты, бязладзьдзе, закалоты, а самае найгоршае — гэта зьнеслаўленьне Царквы Кіеўскай і ўсяе Русі.

Дзеля гэтага мы пастанавілі, што не належыць нам прымаць такіх Мітрапалітаў, якія будучы міранамі, праз куплю пастаўляюцца царом, а ня згодна волі Патрыярхаў і Апостальскіх Сабораў ды бяз згоды народу вызначаюцца.

Дзеля гэтага і мы ўсе Епіскапы, сабраўшыся з ласкі дадзенай нам Сьв. Духам, і пастанавілі дастойнага Першасьвяціцеля Грыгора Мітрапалітам Кіеўскай Мітраполіі ў лета 6924 (1416)."

(Паводля: „Полное Собрание Русских Летописей, том XI, XII; Патриаршая или Никоновская Летопись" — пераклад. „Акты Зап. России № 23, 24, 25").

ПАВОДКА НА БЕЛАРУСІ

Як падае газета „Новое Русское Слово" ў карэспандэнцыі з Лёндану — Рэйтэра, — у паўднёвай частцы Беларусі разьліліся вялікія паводкі. Рэчкі павыйходзілі з берагоў і затопілі прыбрэжныя раёны.

Маскоўскае радзьё гаворыць пра нязвычайны вясенні разьліў рэк. Дзясяткі населеных пунктаў фактычна затоплены. Прыгарады Берасьця затоплены.

Тысячы народу выселены з вёсак і мястэчак. Скаціна выгнана на больш высокія месцы. Некаторыя вёскі адлучаны вадою.

СМАЛЕНСКАЯ ЕПАРХІЯ

Згодна летапісных запісаў Смаленшчына ўжо за часоў князя Вячаслава канчаткова вызвалілася ад залежнасці прышоўшых з Скандынавіі Русаў і было створана магутнае незалежнае Смаленскае Княства, а за часоў князя Расьціслава была ўжо заснаваная асобная Епархія.

Першым Епіскапам быў вучоны грэк Мануіл. На ягонай пячаці быў надпіс: **Мануіл — Епіскап Смаленскі**, і адзначаны год пастаўленьня яго Епіскапам 1137. У 1167 годзе Епіскап Мануіл прымаў удзел у пастаўленьні Клімэнта Смаляціча на Кіеўскага Мітрапаліта. Пра Смаляціча ў летапісі зазначана: „гэткага кніжніка, як Клімэнт Смаляціч, дагэтуль ня было яшчэ навет на ўсёй усходняй Славяншчыне”. (Полное собрание Русс. Летап. том II стр. 29). Гэта быў высокаасвечаны чалавек, глыбокі філэзаф, знаўца антычных пісьменьнікаў — Гамэра, Плятона і Арыстоцеля.

Ужо самое прозьвішча — Смаляціч — дае нам падставу думаць, што Клімэнт быў Беларусам, бо паходзіў з Смаленшчыны, а ня з Кіева, як гэта цьвердзіць гісторык Тацішчаў і прысвойваюць яго сабе ўкраінскія гісторыкі.

Зь іншых Епіскапаў, якія былі на пасадзе Смаленскае Епархіі за часоў незалежнага Смаленскага Княства ведамы наступныя: Канстантын, які памёр у 1180 годзе; Сымон, памёр у 1197 годзе; Ігнат — у 1206 годзе; Сымон, аб якія успамінаецца ў пасланьні Палікарпа і Епіскапы Лазар і Міхал. Гэта была залатая пара рэлігійнага развою незалежнага Смаленскага Княства на ўсходняй граіцы беларускіх земляў. У тым часе адважны смаленскі народ мужна бараніў сваю незалежнасць ад агрэсіі з поўначы і паўдня, захаду і ўсходу ад татарскае навалы й маскоўскага падбою.

У 1404 годзе Смаленскае Княства сталася складоваю часткаю Вялікага Літоўскага Княства, і Смаленская Епархія вайшла ў склад Наваградзкае Мітраполіі. На пасад Смаленскае Епархіі быў вызначаны Епіскап Себастыян, які ў 1415 годз. прымаў удзел у Элекцыйным Саборы Епіскапаў у Наваградку, на якім быў выбраны Мітрапалітам Грыгоры Цамблак.

Пасья Себастыяна Смаленскім Епіскапам быў Гэрасім, які ў 1432 годзе з волі князя Сьвідрыгайлы быў пасланы ў Канстантынопаль да Патрыярха і вярнуўся з Канстантынопаля ў 1433 годзе, як Мітрапаліт Кіеўскі і ўсяе Русі. (Полное Собр. Лет. том 17 стр. 67; Історія Русс. Церкви Макарыя т. 4 стр. 104).

Некаторыя расейскія гісторыкі зазначаюць, што Гэрасім быў вызначаны Мітрапалітам толькі для Вялікага Княства Літоўскага, а не для „ўсяе Русі”. Аднак згодна дзеяння Гэрасіма ведама, што ў 1434 годзе ён паставіў Епіскапа на Ноўгарад, які ў склад Літоўскага Княства не ўвайходзіў. (Полн. Собр. Русс. Лет. том 4, стр. 208).

Жыццё і дзейнасць Мітрапаліта Гэрасіма было вельмі кароткім і закончылася трагічна. Свідрыгайла западозрыў Гэрасіма ў зносінах з ворагамі, загадаў знявольці, закабаць у кайданы і праз 4-ры месяцы ў 1435 годзе загадаў спаліць.

У летапісах зазначана, што ў 15 ст. Смаленскім Епіскапам быў Місціл, які ў 1475 г. таксама быў пасвячаны на Кіеўскага Мітрапаліта.

У 1498 годзе Епіскап Смаленскі Язэп Балгарыновіч, які паходзіў з беларускае шляхоцкае сям'і і меў маемасць у Слуцкім павеце, Канстантынопальскім Патрыярхам быў пастаўлены на Мітрапаліта Кіеўскага і „Усяе Русі“.

У 1504 годзе, калі Смаленскам заўладала Маскоўшчына, Смаленскі Епіскап Варсанофі на загад Маскоўскага цара, быў арыштаваны і высланы на ссылку і там загінуў.

Ад таго часу Епіскапаў на Смаленскую Епархію вызначала ўжо Масква з якіх ведамыя: Епіскапы — Язэп, Сава Слепушкін, Гурый Забалоцкі, Сімеон, Хведар і Сыльвестар.

У 16 стагоддзі Смаленск ізноў быў далучаны да Вялікага Княства Літоўскага, аднак праваслаўная Смаленская Епархія ня была адноўлена. Гэта быў час, калі былыя праваслаўныя Епіскапы на чале з Мітрапалітам перайшлі ў вунію, распачаўся ўціск праваслаўных у Вялікім Княстве Літоўскім, усе Епархіі былі абсаджаны вунійнымі Епіскапамі. Смаленскую Епархію кіраваў ў тым часе вунійны Епіскап Друцкі-Сакалінскі.

На ратунак для праваслаўных у 1620 годзе прыехаў у Кіеў Ерусалімскі Патрыярх Феафан, які меў даручэнне ад іншых Усходніх Патрыярхаў, які на просьбу дэлегатаў ад ўсіх гарадоў Беларусі й Украіны, аднавіў Праваслаўную Мітраполію, высвячваючы Мітрапаліта і 6 Епіскапаў. На Смаленскага Епіскапа быў пасвячаны Ісайя Капінскі, які ў 1631 годзе пасля смерці Кіеўскага Мітрапаліта павінен быў заняць яго месца.

Гэта быў апошні Смаленскі Епіскап Праваслаўнае Мітраполіі Вялікага Княства Літоўскага. Ужо ў канцы 16-га стагоддзя Смаленскам заўладала Маскоўшчына, і на Смаленска-Дарагабускую Епархію Епіскапаў вызначаў напачатку Маскоўскі Патрыярх, а пазней расейскі Свяшчэнны Синод.

З ведамых Смаленскіх Епіскапаў, падлягаючых беспасярэдня Маскве былі наступныя: Варлаам Косаўскі, Філафей, Гедэон Вішнеўскі, Парфен Сапкоўскі, Дзімітры Усціновіч, Сэрафім Глаголеўскі, Ірыней Фалькоўскі, Іасаф Стрэценскі, Язэп Вялічкоўскі, Цімафей Катляроў, Антон Амфітэатраў, Іван Сокалаў, Сэрафім Пратопаў, Язэп Драздоў, Нэстар Мэтаніеў, Гурый Ахоцін, Епіскапы: Ніканор, Мітрафан, Пётра, і Хвядос.

(Згодна Праваслаўнага Энцыклапедычнага Славара)

З ПАДЗЕЯЎ У СЭРБСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЕ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ

Сэрбская Праваслаўная Царква ў Амэрыцы паўстала з эмігрантаў сэрбаў, якія прыбывалі сюды ў розныя часы. Найбольш аднак сэрбаў прыехала ў Амэрыку пасля другога Сусветнага вайны. Гэта былі пераважна ўцекачы ад камуністычнае ўлады. Зарганізаваная была Сэрбская Праваслаўная Царква ў 1921 годзе на Саборы Епіскапаў, а пастанову аб зарганізаванні зацвердзіла Сэрбская Патрыярхія ў Белградзе. Епіскапам быў пастаўлены Дыянісі.

Ад 1947 году распачаліся намаганні Сэрбскае Патрыярхіі ў Белградзе на звальненне Епіскапа Дыянісіа. Справа гэтая працягнулася аж да 1963 году, калі аднак Епіскап Дыянісі быў звольнены, а на яго месца прысланы Епіскап Фірмільян.

Епіскап Дыянісі, які карыстаўся вялікаю пашанаю сярод духавенства і вернікаў і быў сакратаром Канфэрэнцыі Кананічных Праваслаўных Епіскапаў, ня прызнаў пастановы аб звальненні яго, уважаючы, што яна была вынесена пад ціскам камуністычнае ўлады ў Югаславіі. Пасля гэтага распачалася судовая справа, якая цягнулася на працягу 15-ці год. Праслухана соткі сьветаў, сьпісана тысячы балонак паперу і страчана некалькі тысяч даляраў.

Амэрыканскія судовыя ўлады ня ўнікаюць у справы рэлігійныя, бо ў Амэрыцы царква аддзелена ад дзяржавы, але маюць права вырашаць справу маемасьці, якая належыць да царквы, але і гэтую справу вырашае той, хто мае духоўную і кананічную ўладу ў царкве.

Судовая справа маемасьці Сэрбскае Царквы праз гады перайходзіла ад аднае судовае інстанцыі да другога, і выносіліся розныя супярэчныя пастановы. Як напрыклад: адна судовая інстанцыя прызнавала маемасьць за Епіскапам Дыянісіем, а другая за Сэрбскай Патрыярхіяй. Гэтак, Найвышэйшы суд у Штаце Ільлінойс прызнаў, што Епіскап Дыянісі ёсць праўным Епіскапам Сэрбскае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы, і папярэдняю пастанову аб належанні маемасьці да Сэрбскае Патрыярхіі ўняважніў, а ў 1974 годзе патрыярхія ў Белградзе перадала справу на перагляд да Найвышэйшага суду, які вынес пастанову не на карысьць Епіскапа Дыянісіа, а Югаслаўскай Патрыярхіі. І на аснове гэтае апошняе пастановы Епіскап Дыянісі павінен быў пераказаць царкоўную маемасьць Епіскапу Фірмільяну. Вартасьць маемасьці абрахоўвалася на пяць мільёнаў даляраў.

Епіскап Дыянісі адказаў, што ўся гэтая акцыя скіраваная супроць яго ёсць інспіраваная камуністамі. А яго адвакаты сьцьвердзілі, што такая пастанова суду ў справе маемасьці не падлягае пастанове Найвышэйшага Суду.

Належыць зазначыць, што Сэрбская Вольная Праваслаўная Царква ў Амэрыцы і Канадзе налічвае больш як 60 парафіяў і каля 65 тысяч вернікаў, якія ў выніку доўгатрывалых спрэчак і доўгатрывалае судовае цяганіны, а таксама пад дзеяннем камуністычных уплываў падзяліліся на два варожыя лягеры, і да гэтага часу праводзяць паміж сабою заўзятае змаганьне.

(Згодна „Вісника” з 15 чэрвеня 1978 г.)

ФІЛОН КМІТА-ЧАРНАБЫЛЬСКІ — ВАРТАЎНІК УСХОДНІХ ГРАНІЦАЎ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА

Паходзіў Філон Кміта з досыць заможнае сям'і. Бацька ягоны быў адважным і храбрым ваякам, якога за вайсковы талент у барацьбе супроць татар параўновалі з храбрым і сьлынным карфагенскім Ганібалам. Ваенныя посьпехі бацькі аказалі пэўны ўплыў на фармаваньне характару сына. Філон насьлядаваў здольнасьці бацькі, а ўмовы пагранічнага жыцця загартавалі яго; вызначылі далейшы шлях змаганьня. Рамантыка ваенных баталіяў, у якіх вельмі хутка можна было праявіць свае арганізатарскія і стратэгічныя здольнасьці, назаўсёды звязалі Філона з войскам. Шэраг выдатна праведзеных ім ваенных апэрацыяў, у часе якіх былі разгромлены пераважаючыя сілы праціўніка, забясьпечылі яму тучнае імя і славу ды спрыялі хуткаму ўзвышэньню ў яго службовае кар'еры. У 1562 годзе ён ужо меў чын ротмістра і дастаў ад караля Жыгімонта Аўгуста прызначэньне на пасаду адміністратара пагранічнага з маскоўшчынай замку Остер. А ў 1567 г. за асаблівыя заслугі у Вялікім Княстве Літоўскім, у справах пагранічнае службы, Філон атрымаў пасаду Старацы ў Оршы і пераехаў туды на сталае месца жыхарства. Там ён пражыў да самае сьмерці, зьконваючы сваю службу, спалучаную з усімі нягодамі пагранічнага жыцця і матар'яльнымі нястачамі. Ваенная загартовка і ваяўнічы дух і тут выяўляліся вышэй за адміністратарскія абавязкі, а таму ў кожным зручным выпадку Філон са зброяй у руках безаглядна кідаўся ў бой з Маскоўшчынай, ня прагнучы нажывы ані славы ў імя ўласных інтарэсаў. У 1579 годзе за свае чыны на карысьць Вялікага Княства Літоўскага, караля і Рэчы Паспалітай, прывілейнай граматай Сцяпана Баторага ён быў узьведзены ў ранг сэнатара з намінальным тытулам Смаленскага ваяводы. Гэта была высокая і ганаровая ўзнагарода для людзей, якія не вылучаліся знатнасьцю паходжаньня, і давала права быць сябрам каралеўскае рады, але не давала тых матар'яльных выгодаў, якімі карысталіся іншыя ваяводы на сваіх службовых пасадах. Такая намінацыя ставіла свайго кандыдата ў нераўнапраўнае становішча з іншымі сэнатарамі і вымуськала ад яго быць цалкам залежным ад ласкі караля. Філон Кміта дасягнуў сваёю службаю высокага рангу, але не дачакаўся таго часу, калі яго намінацыя на становішча ваяводы Смаленскага стане рэальнасьцю і прынясе яму адпаведныя да становішча матар'яльныя выгады.

У Баркулабаўскай Хроніцы зьмешчана аж 30 лістоў яго, пісаных да караля і розных асобаў Каралеўскае Рады Вялікага Княства Літоўскага і да выдатнейшых асоб, як зазначана ў кроніцы „Паноў Рад Вялікага Княства Літоўскага”. Перапіска ахоплівае надзвычайна важныя для гістарычнага доследу адцінак часу Рэчы Паспалітай, калі яна пасля сьмерці бязьдзетнага караля Жыгімонта Аўгуста апынулася ў стане зацяжнага бескаралеўя.

Кміта-Чарнабыльскі, які быў заўзятым патрыётам Вялікага Княства Літоўскага, ня быў задаволены з дзяржаўнага саюзу Вялікага Княства Літоўскага з панскаю Польшчаю. Ён адкрыта выступаў і выказваў сваё незадавальненьне да польскіх палітычных дзейнікаў і парадкаў, якія ўкараніліся ў Вялікім Княстве Літоўскім насуперак гістарычным дамоўленьням і традыцыям. Пра гэтае сьветчыць адзін з ягоных лістоў, які ён бяз гневу і абурэньня пісаў да Кашталяна Троцкага каралеўскага пісара, маршала і падканцлера Вял. Княства Літоўскага Еўстафія Валовіча, якога меў намер зрабіць сваім аднадумцам.

Ніжэй выпіска з ліста Філона Кміты Чарнабыльскага ў арыгінале:

... „ова просто есмо як рыба в омуте, слепи, не ведоми! Не ведаем, куды в сю есмо дирв влезли! Только, яко ваша милость рачим писати Духа Пресвятого славы. Узнать нам вечность свою, а брыдкасть грэху; „пыхи нашыя вызнате“. Где есть слыхано? Дитя еще невеста родить, а з того дитяти мает быти внук — дай тому имене, аспекттиву! (Гарантавана ваканцыя для яшчэ будучага прэзідэнта). Сыну дай, брату дай, слуге дай! Дай, дай, дай! А на абход Рэчы Посполитое што? А всё разобравши чому быть? Только для убоства престоия! Да ўжо и лупют! Ото, Государю. Пане, от таковых бед люди топятся! Ото с таковых неендз даются! Ото с того в неволю даются. Тому не выпадкова люди так настроены, што нават згодны бачить сваим каралём хоть самога д'ябла с пекла, только абы кривды Божих мстила в порядок пришёл, яко мовит Дух Божий на паганы: „Постави. Господи, законодавца над нами, да разумеют языцы, яко человецы суть“.”

Наагул, усе лісты Філона Кміты Чарнабыльскага ўяўляюць сабою сакрэтныя службовыя паведамленьні аб пагранічных дзеях Вялікага Княства Літоўскага і намерах маскоўскага цара Івана Грознага. Зьмест лістоў вельмі багаты і цікавы, як для характарыстыкі самой асобы аўтара і яго шырокага сьветапагляду, так і для разуменьня тых грамадзка-палітычных настрояў, якія існавалі ў Вялікім Княстве Літоўскім у часе яго-нага дзяржаўнага жыцьця.

Філон Кміта, як дзяржаўны муж і палітык, выконваючы адказную функцыю бясьпекі на ўсходняй граніцы Вялікага Княства Літоўскага, бачыў тыя несправядлівасьці, якія чыніў польскі ўрад, як у сацыяльнай, так і рэлігійнай галіне, а таму і лічыў саюз Вялікага Княства Літоўскага з панскай Польшчай шкодным і нядоўгатрывалым.

(Згодна „Баркулабаўскае хронікі” Выдавецтва Акадэміі Навук БССР)

УСЯЛЕНСКАЯ ПАТРЫЯРХІЯ І ФІНЛЯНДЗКАЯ ПРАВАСЛАўНАЯ ЦАРКВА

Напружаны стан паміж Фінляндзкаю Праваслаўнаю Царквою і Ўсяленскаю Канстантынопальскаю Патрыярхіяй паўстаў з прычыны запрашэньня з расейскае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы Мітрапаліта Феадосія на сьвяткаваньне 60-ці лецьця Фінляндзкай Праваслаўнай Духоўнай Сэмінарыі ў верасьні 1978 г. Фінляндзкі Архіепіскап Павал, запрашаючы на сьвяткаваньне прадстаўнікоў ад розных праваслаўных школаў, запрасіў і Мітрапаліта Феадосія. Як ведама, Мітр. Феадосі мае прызнаньне ад Маскоўскага патрыярха, якога не вызнае Канстантынопальская Патрыярхія, якая і прымусіла Арх. Паўла адклікаць запрашэньне. Замест Мітр. Феадосія на сьвяткаваньні быў а. Аляксандар Шмэман.

Фінляндзкая Правасл. Царква раней, як епархія, увайходзіла ў склад Расейскае Царквы. У 1923 годзе яна атрымала ад Канстантынопальскай Патрыярхіі аўтаномны статут. Супраць таго пратэставала Маскоўская Патрыярхія, аднак у 1958 годзе прызнала права Канстантынопальскай Патрыярхіі. Залежнасьць Фінляндзкай Царквы ад Канстантынопаля ёсьць намінальнаю і абасноўваецца толькі на тым, што Канстантынопаль сьцьвярджае выбар Першагэарха, якога выбірае Царква Фінляндзкая, якая мае сваё асобае прадстаўніцтва ў Між-праваслаўных Канфэрэнцыях.

Архіепіскап Павал вымогу Патрыярха задаволіў, але публічна пачаў гаварыць пра патрэбу захадаў пра атрыманьне поўнай Аўтакефаліі. Фінская Царква мае 60.000 вернікаў, два Епіскапы, 25 парафіяў і 73-ох сьвятароў і дыяканаў.

НА СЬВЕЖУЮ МАГІЛУ

СЬВЕТЛАЙ
МІКОЛА

ПАМЯЦІ
ГАРОШКА

З Волі Божае, 11-га лютага сёлета адыйшоў на вечны супачынак доўгагадовы Старшыня Парафіяльнае Рады Кatedральнага Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Нью Ёрку. З глыбокім сумам сардэчныя спачуваньні выказваюць Сям'і Нябожчыка,

Мітр. Прат. Васіль Кендыш,
Кіраўнік Парафіі,
а. Др. Расьціслаў Войтанка,
Парафіяльная Рада.

З Волі Божае 11-га лютага сёлета раптоўна адыйшоў ад нас на вечны супачынак Старшыня Парахвіяльнае Рады Кatedральнага Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне, Нью Ёрк, сьветлай памяці Інж. Мікола Гарошка. Пакойны нарадзіўся 4-го травеня 1902 году у вёсцы Трашчычы, Наваградзкага павету. Пачатковую школу скончыў у Трашчычах. Вышэйшае Пачатковае Вучылішча — у мястэчку Міры, а гімназію — у Наваградку. Кароткі час вучыўся ў Віленскім Універсітэце, а пасля перабраўся ў Прагу чэскую, дзе падаўся на ўнівэрсытэт і закончыў лясны і мэлярацыйны факультэты. У чэскай Пра-

зе ў той час вучылася шмат беларускіх студэнтаў, якія атрымлівалі дзяржаўную стыпендыю. Там-жа апыніўся і ўрад БНР на чале з Прэзыдэнтам БНР Пётрам Крэчэўскім. У гутарцы сьв. пам. Мікола Гарошка шмат апавядаў аб жыцьці і працы беларускіх студэнтаў у Празе, якіх налічвалася каля 200, аб асабістых спатканьнях і гутарках з Прэзыдэнтам П. Крэчэўскім і аб ягоным уплыве на нацыянальную сьведамасьць студэнцкае моладзі. Сваю нацыянальна-вырабленую ідэянасьць выявілі шматлікія

выхаванцы, калі, закончыўшы вышэйшую асвету, з рознымі навуковымі дыплёмамі вярнуліся ў Заходнюю Беларусь, якая была акупавана польскаю ўладаю. Нязначная частка ўладзілася на настаўніцкую працу пры беларускіх гімназіях, іншыя пачалі арганізаваць кааператыўныя прадпрыемствы. Сярод іх і Інж. Мікола Гарошка быў дзейным працаўніком на ніве нацыянальна-незалежнасці.

Апыннуўшыся на Захадзе, пасля занятця Нямецчыны амэрыканскімі войскамі, знаходзіўся ў ДП лягеры ў Шляйсгайме, дзе ачоліў беларускую нацыянальную групу. Будучы сталым праваслаўным вернікам, падтрымоўваў арганізацыйную дзейнасць Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. Ён прымаў удзел у Рэгензбургскім Зьездзе беларускіх прадстаўнікоў ад паравіяў і нацыянальных арганізацый, 5 травня 1946 году, у справе пераходу епіскапаў БАПЦ у расейскую Зарубежную Праваслаўную Царкву. Інж. Мікола Гарошка лічыў, што епіскапы б. БАПЦ, перайшоўшы ў юрысдыкцыю Расейскае Зарубежнае Царквы без паразумення з вернікамі, ня ў стане будучы абслугоўваць нацыянальна-сведамых беларускіх праваслаўных вернікаў, ды што трэба шукаць кананічнага раз'язаньня гэтае важнае праблема. Першай ягонай рэакцыяй было — адшуканьне кандыдата на будучага епіскапа сярод беларускае патрыятычнае інтэлігенцыі. Паводля ягонае думкі, адпаведным кандыдатам мог быць ягоны сябра з Праскага Ўніверсітэту, Дацэнт Інж. Уладзімір Тамашчык, які пражываў недалёка ў Мюнхэне. Інж. Уладзімір Тамашчык згадзіўся дайсці па шляху ахвярнае пастырскае працы. Былы Дацэнт распачаў падрыхтоўчую навуку да пасвячэньня ў ерзі. Неўзабаве была атрымана вестка аб адбываньні Сэсіі Сьвяч. Синоду і Сабору Епіскапаў Украінскае Праваслаўнае Аўтакефальнае Царквы ў Мюнхэне. Інж. Мікола Гарошка, паразумеўшыся з старшынёй Беларускага Нацыянальнага Камітэту, Інж. Уладзімірам Тамашчыкам і Васілём Кендышам, паставілі наведць Сабор Епіскапаў УАПЦ, у гэтым-жа складзе, і прасіць іх пра аказаньне дапамогі асіротанай БАПЦ. Дэлегацыя была прыхільна прынятая, і Сабор Епіскапаў абяцаў усякую магчымую дапамогу. Пазней Мітрапаліт УАПЦ Палікарп выдаў адпускную грамату Епіскапу Сьвятаславу (Охотенку) для пераняцця часовае апекі над Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквой на Чужыне, якое адбылося 5-га чэрвеня 1948 году. Хіратонія архімандрыта Васіля (Уладзіміра Тамашчыка) адбылася 19 сьнежня 1949 году ў царкве БАПЦ у Розэнгайме.

Сям'я сп-ра Гарошкаў пераехала ў ЗША ў 1948 годзе. Зараз-жа пасля прыезду Мікола Гарошка распачаў захады, каб знайсці спонсараў на выстаўленьні забяспечаньня пераезду беларускае эміграцыі на сталае асяленьне ў ЗША, і шматлікім дапамог у гэтым.

У 1950 годзе была арганізавана першая Парафія Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Нью Ёрку, настаўцелем якое быў сьв. пам. Прат. Хведар Дانیлюк. Мікола Гарошка належаў да першых яе закладчыкаў, і пазней быў шматгадовым Старшынём Парафіяльнае Рады. І быў дзейным у Царкве праз увесь час да свайго ськону. Быў ён актыўны і ў грамадзка-нацыянальным жыцьці беларускае эміграцыі. Належаў да Рады БНР, Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання, Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва, Старшынём Фундацыі Пётры Крэчэўскага, Рэдактарам газэты „Беларускі Час”.

Будзем маліць Госпада Бога, каб Ён Дабратлівы прыняў душу ягоную ў Сваё Валадарства Нябеснае. Вечная памяць!

Прат. Васіль Кендыш

25-ГА САКАВІКА ў НЬЮ ЁРКУ.

У нядзелю 25 сакавіка сёлета ў Катэдральным Саборы Сьв. Кірылы Тураўскага была ўрачыста адзначана 61-я гадавіна абвешчання незалежнасці Беларускае Народнае Рэспублікі. Урачыстую Божую Службу ачолюў Мітр. Прат. Васіль Кендыш з А. Расьпіславам Войтанкам. Пасьля Сьв. Літургіі быў адслужаны Малабэн за ўвесь Беларускі Народ на Бацькаўшчыне і па ўсім сьвеце раскіданы, канчаючы многалеццем. Прывожае паянне хору пад кіраўніцтвам рэгента сп. Барыса Данілюка паглыбіла малітвенны настрой вернікаў.

Наапошку была адслужана саракадзённая Паніхіда па адыйшоўшым на вечны супачынак Старшыні Парахвілянае Рады Міколе Гарошку.

Пасьля гэтага ўсе перайшлі ў залю пад Сабсам, дзе Беларусь-Амерыканскае Задзіночаны наладзіла адзначэньне Акту 25 Сакавіка ў спалучэньні з банкетам. Адчыненне зрабіў Старшыня Галоўнае Управы БАЗА Мгр. Антон Шукелойць, які, вітаючы гасьцей і ўсіх прысутных, каратка падкрэсьліў важнасць сувязі Агалошэньня Незалежнасці Беларусі, Мітр. Прат. Васіль Кендыш прачытаў прынагодную малітву і дабрасловіў ежу і прысутных.

Кароткую прамову сказаў Др. Ян Запруднік, а ў міжчасе вучаніца Таня Заморская дасканалы выканала на піяніна тры музычныя творы, як таксама былі прачытаны перасланыя прывітаньні ад губэрнатараў, сэнатараў і кангрэсменаў ЗША.

ПАРАФІЯ КАТЭДРАЛЬНАГА САБОРУ СЬВ. КІРЫЛЫ ТУРАЎСКАГА ў БРУКЛІНЕ — НЬЮ ЁРК.

У нядзелю 11-га сакавіка сёлета пасьля Божай Службы адбыўся Агульны Парахвіляны Сход, у царкоўнай залі. Адчыніў сход заступнік Старшыні Аляксандар Мілкевіч. А. Прат. Васіль Кендыш пасьля прапавяданьня малітвы дабрасловіў пачатак працы. На старшыню сходу быў выбраны брат Уладзімір Курыла, які запрапанаваў ушанаваць памяць адыйшоўшага на вечны супачынак Старшыні Парафіяльнай Рады светлай памяці Інж. Міколы Гарошкі хвілінай цішыні. На сакратара быў выбраны бр. Пётра Манькоўскі. Агульную справаздачу за час ад папярэдняга Агульнага Сходу з 15. 2. 1976 г. зладзіў Кіраўнік Парафіі мітр. прат. Васіль Кендыш. Ён сьцьвердзіў, што ў справаздачным перыядзе было выканана шмат неабходных і каштоўных працаў з рэмонту царкоўнага будынку, — як укладка новае стоахі, памалываньне фрэнтавай сцяны ды іншых драбнейшых рэмонтаў. Сястрыцтва Парафіі пад старшынствам сястры Зіны Гарошкі сваёй ахвотнай працай і здабытымі грашовымі сродкамі спрычынілася да здабыцця каштоўных і патрэбных рэчаў, як прыгожае Напастольнае Евангельле, пазалочаны прыбор для асьвячання хлябоў, 5 аналояў, якіх выканаў а. Пратадыякан Алег Махнюк; а цяпер робіцца гроб пад Плашчаніцу і аналойчык да чытаньня Евангельля ды іншыя патрэбныя пры служэньні рэчы і для ўпрыгожваньня нутранага выгляду Сабору. Грашовую справаздачу зрабіў скарбнік Аляксандар Мілкевіч, з якое Сход даведаўся пра стан прыбыткаў і выдаткаў Парафіі. Сакратар Парафіяльнае Рады бр. Уладзімір Курыла здаў справаздачу з ягонае працы. Зіна Гарошка, Старшыня Сястрыцтва, яна-ж і скарбнік, падала грашовую справаздачу, у якой паказана дакладная дзейнасьць Сястрыцтва. Брат Пётра Манькоўскі прачытаў пратакол Рэвізійнай Камісіі. Сход адобрыў дзейнасьць адыходзячай Парафіяльнай Рады, пры-

МАЛІТВА Ё КАНГРЭСЕ ЗША.

Як і папярэднімі гадамі, на ходаньні Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання ў ЗША, дня 22 сакавіка сёлета а. Расьціслаў Войтэнка прачытаў малітву пры адчыненні Сэсіі Кангрэсу ЗША ў сувязі з 61-й гадавінай абвешчання незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі 25 сакавіка 1918 году. Пазьней, беларуская дэлегацыя мела паасобныя спатканьні з некаторымі кангрэсменамі і сэнатарамі, парушаючы пытаньні беларуска-нацыянальнага характару.

знаючы падзяку за праробленую ахвярную працу. У дыскусіях над справаздачамі падкрэсьлівалася прызнаньне праробленай працы кіраўніцтвам Парафіі і выказвалася спадзяваньне, што выбраная на новую кадэнцыю Парафіяльная Рада, з Божай дапамогай пры падтрымцы ўсіх парафіянаў, будзе старацца давесці гаспадарку да далейшага палепшаньня.

Новая Парафіяльная Рада выбрана ў наступным складзе:

Аляксандар Міцкевіч — Старшыня, Уладзімір Курыла — Заступнік Старшыні і Скарбнік; Барыс Данілюк — Сакратар і выдавец абежніка „Пасланец”; Др. Расьціслаў Гарошка — Сакратар у ангельскай мове і прадстаўнік навуцы; Міхась Міцкевіч — Стараста; Кастусь Верабей — Заступнік Старасты і падскарбнік; Юрка Касцюкевіч — Гаспадар буфэту; Мікола Заморскі — Намесьнік пры буфэце; Зіна Гарошка — Старшыня Сястрыцтва.

У Рэвізійную Камісію выбраны: Др. Уладзімір Набагез — Старшыня; Уладзімір Русак — Сябра; Пётра Манькоўскі — Сябра.

На просьбу Кіраўніка Парафіі мітр. прат. Васіля Кендыша, Уладыка Мітрапаліт лістом з 24 сакавіка № 66/79 пераслаў Архіпастырскае Зацьверджаньне з сардэчным вітаньнем выбранае Парафіяльнае Рады, з пажаданьнямі: „няхай Ёсьмагутны Госпад наш Ісус Хрыстос узмоцніць духоўныя і фізычныя сілы ўсіх Сяброў Рады для далейшае плённае працы на славу Божую, нашай Сьв. Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве і на дабро і радасьць усяго Беларускага Народу”. З малітвамі і любоўю ў Хрысьце, (—) ✙ Мітрапаліт Андрэй”.

У нядзелю 17 мінулага 1978 году, з нагоды 58 лецьця Слуцкага Паўстаньня, у Катэдральным Саборы Сьв. Кірылы Тураўскага пасьля Сьв. Літургіі была адслужана Паніхіда па ўсіх загінутых у змаганьні за Незалежную Беларусь. Божую Службу выканаў а. Расьціслаў Войтэнка. Падчас Паніхіды стаяла ганаровая варта вэтэранаў з беларускім і амэрыканскім сыягамі.

У нядзелю 7-га студзеня, сьвята Нараджэньня Хрыстовага, пасьля ўрачыстае Божае Службы, кіраўніцтвам парафіі й Сястрыцтвам быў зладжаны супольны калядны абед, падчас якога харыстыя прыгожа паялі калядкі. Пасьля пасілкі адбылася ялінка для дзяцей. У гэтым годзе поўную праграму падрыхтавалі самі маткі: Др. Алла Рамано, Вера Заморская і Вера Бартуль. Выканаўцамі праграмы былі іхныя дзеці: Таня і Ніна Заморскія, Паўлік і Коля Рамано і Антон Бартуль. Увесь паказ складаўся з каляднага абразка, сьпэваў і дэклямацыяў прынагодных беларускіх вершаў. Прэсутныя віталі дзяцей воплескамі, а выканаўцам было прыемна чуць задаволенасьць прэсутных. Наапошку ўсе дзеці атрымалі добрыя сьвяточныя падарункі.

Х Р О Н І К А

Парахвіі БАПШарквы ў Мэльбурне, Аўстралія.

58-мыя ўгодкі Слуцкага Змаганьня Беларускай грамада ў Мэльбурне і ваколіцы ўрачыста абыходзіла 26-га лістапада, 1978 г. Урачыстасьць распачалася ПАНІХІДАЙ пры супольным памятніку на беларускім магільніку, за ўсіх ведамых і няведамых супачылых суродзічаў. На паніхідзе прысутнічала многа суродзічаў і гасьцей, якія ўзносілі шчырыя малітвы за душы адыйшоўшых у вечнасьць кроўных, знаёмых і суродзічаў. Жалобны сьпеў царкоўнага хору паніхіднымі напевамі ўзрушаў пачуцьці прысутных і навет выклікаў жалёбу да сьлёз. Настаяцель а. Аляксандар сказаў прынагоднае, працулае слова. Па заканчэньні Паніхіды вернікі-суродзічы закончылі ўрачыстасьць супольным пачастунам-пікнікам, што быў зладжаны стараньнем Сястрыцтва пры Парахвіі ў добра ведамым нашаму грамадзтву парку недалёка ад Мэльбурну. На гэты раз Сястрыцтва паклапацілася і зладзіла „прылавак”, у якім прысутныя змаглі набыць рэчы адпаведныя паглядам ці патрэбам. Суродзічы засталіся задаволенымі з набытых рэчаў, а Сястрыцтва дапоўніла скарбонку. З радасцю трэба адзначыць, што да зладжаньня ўрачыстасьці і „прылаўку” нямала спрычынілася і моладзь.

7-I-1979 г. Каляды. У Дзень Народжаньня Хрыстовага, пасля Багаслужбы, мэльбурнскія юнакі і юначкі ў ліку дзевяціх асоб, апанутыя ў прыгожа аздоблены нацыянальны ўбор, з ЗОРКАЮ наведалі хаткі суродзічаў, абвешчаючы Раджэньне Хрыстовае. Маладыя „калядоўшчыкі” паўзаты на сябе абавязак выканалі на выдатна. Прыгожа паялі — Ціхая Ноч, Неба і Зямля ды паангельску “O come all you faithfull”,

Згодна з нашымі традыцыямі і звычаямі, за прыкладам мінулых год, пасля Калядных Сьвят — Вадохрышча, настаяцель а. Аляксандар наведваў хаткі парахвіянаў — вернікаў з Іарданскай вадою. З радасцю трэба адзначыць, што нашыя суродзічы ўсёцяж памятаюць і належна рэспэктуюць нашыя хвалы годныя трыдзіцці і звычаі.

20-I-1979 г. Беларусы Мэльбурну ўшанавалі I-шую гадавіну сьмерці добра ведамага і глыбокапаважанага суродзіча — пісьменьніка Альбэрта Кадняка (Алесь Салавей). Урачыстасьць распачалася пасьвячаньнем надгробнага ПАМЯТНІКА, зробленага з мармuru і прыгожа аздобленага сьв. Крыжам і прачулым надпісам. Чын пасьвячэньня дакнаў а. Аляксандар. Захадамі суродзічаў у Беларускім доме была зладжаная акадэмія прысьвечаная сьв. пам. пісьменьніку. У рэфэраце ўспаміналася ягонае жыцьце і дзейнасьць. Дэклаваліся ягоныя творы. Стараньнем суродзічаў, а перадусім руплівых жанчын, быў прыгатаваны багаты супольны пачастунак, якім частаваліся ўсе прысутныя на ўшанаваньні памяці Альбэрта.

23-I-1979 г. На саракавым годзе жыцьця адыйшоў у вечнасьць сьв. пам. Аляксандар Ясіновіч. Пакойны пакінуў у смутку састарэлую матку, дзвое дзетак, сястру, братоў, пляменьнікаў. Цела пахаванае на беларускім магільніку. Чын пахарону даканаў а. Аляксандар.

16-2-1979 г. Летувіская грамада Мэльбурну абыходзіла 61-шыя ўгодкі абвешчання незалежнасьці Літоўскае Дзяржавы. На ўрачыстасьць (афіцыйную) была запрошаная і Мэльбурнская Парахвія БАПШарквы. На ўрачыстасьці прысутнічалі прадстаўнікі лічных рэлігійных і грамадзка-палітычных колаў, уллучна з прадстаўнікамі штатавых і Фэдэральных парламэнтарыстаў, каторыя не паскупіліся гарачымі прамовамі. Парахвію БАПЦ рэпрэзэнтаваў а. Аляксандар з Магушкай.

25-2-1979 г. Адбыўся Чарговы Справаздачна-Перавыбарны Гадавы

ПАРАФІЯ СЬВ. АП. ПЯТРА І ПАЎЛА ў АДЭЛЯНДЗЕ — АЎСТРАЛІЯ

У суботу 6-га студзеня сёлета была зарганізавана супольная Калядная Куцьця ў спалучэньні з ялінкай, дзе ўдзельнікі сьпявалі калядкі, а дзеці дэкламавалі вершы, за што Дзядок абдарыў іх добрымі падарункамі. Сьвятая вячэра перанясла думкамі да роднага краю, да сваіх традыцыяў.

У суботу 13 студзеня Парафія наладзіла спатканьне царкоўнага Новага Году і танцавальную Вечарыну. Парафіяне і госьці добра забаўляліся, а парафіяльная каса атрымала паважны прыбытак.

У нядзелю 14 сьнежня мінулага году адбыўся Агульны Парафіяльны Сход, на якім Парафіяльная Рада зладзіла справаздачу з свае дзейнасьці. Выбраная новая Парафіяльная Рада ў наступным складзе: Кастусь Станкевіч — Старшыня, Уладзімір Акавіты — заст. старшыні, Міхась Бурнос — сакратар, Янка Ролсан — скарбнік, Аксэнт Чорнагалан — сябра, Парфіры Трысмакоў — стараста, Адам Шараевіч — заступнік старасты.

У Рэвізійную Камісію выбралі: Паўла Пачопку, Івана Палюховіча і Янку Акавітага.

Парафіяне царквы Сьв. Ап. Пятра і Паўла вельмі дбайна адносяцца да ўтрыманьня і разбудовы свае сьвятыні. Царква і нядаўна пабудаваная заля побач гуртоў каля сябе беларусаў, дзе адбываюцца ўсе царкоўныя і грамадзкія ўрачыстасьці. Пару гадоў таму дабудавалі прытвор, а ў мінулым годзе, з ініцыятывы Старшыні Парафіяльнае Рады К. Станкевіча, дабудавалі 4 купалы, бо да гэтага часу быў адзін. Такім чынам, царкоўны будынак прыняў прыгажэйшы архітэктурны выгляд. Хвала ўсім тым, хто прымаў удзел у выкананьні гэтае пачэснае працы.

Акавіты

Парахвіяльны Сход. Настаяцель асьведчыў, што жыцьцё і дзейнасьць Парахвіі за мінулы год задавальняючае, ведама, пры большых высілках, маглі-б быць яшчэ лепшыя асягненьні. Зы справаздачы Скарбніка вернікі даведаліся, што парахвіяльная каса за мінулы год павялічылася больш чым у мінулыя гады. На Сходзе было прынята рад пастановаў, якія паслужаць далейшаму разьвіццю — дзейнасьці Парахвіі на Славу Бога, карысьць-радасьць нашаму пабожнаму народу. Дапамажы Божа!

4-3-1979 г. Сырапусная Нядзеля, — Запусты. З гэтае нагоды стараньнем Сястрыцтва пры Парахвіі, пасья Багаслужбы быў зладжаны супольны пачастунак-пікнік. Месца пікніку на гэты раз было абранае ў прыгожым парку, над рэчкаю, сярод прыгожых дрэў... Дарослыя ў прыяцельскіх гутарках і дыскусіях частаваліся, а моладзь забаўлялася.

25-3-1979 г. Нядзеля Крыжапаклонная.

Дзень Абвешчання Незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі Актам 25-га Сакавіка.

Сьвяткаваньне ў гэтым годзе абыходзілася вельмі ўрачыста. Яшчэ перад пачаткам Багаслужбы юначкі ў нацыянальнай вопратцы пры ўваходзе ў Царкву прыколвалі нацыянальныя бел-чырвона-белыя сьцяжкі. Падчас Багаслужбы прыгожа паяў узмоцнены царкоўны хор. Людзей сабралася больш чым у мінулыя гады, — суродзічы і госьці. Царква ўпрыгожаная букетамі з жывых чырвана-белых кветак і нацыянальным сьцягам. Па заканчэньні Сьв. Літургіі настаяцель а. Аляксандар сказаў прыгожую пропаведзь — насьветліў важнасьць значэньня для нашага народу Акту 25-га Сакавіка. Малёбен Дзяржаўных Сьвят закончыўся многаліцым: нашым Архіпастырам, Вернікам Парахвіі БАІЦ ў Мэльбурне ды ўсяму нашаму пабожнаму народу.

ВЕСТКІ З ПРЭСЫ.**ГРЭКІ АБАРАНЯЮЇЦЬ СЬВ. ЮРЫЯ, СЬВ. МІКАЛАЯ І СЬВ. БАРБАРУ**

Інфармацыйная агенцыя „Асош. Прэсе” 25 верасня 1978 г. паведаміла з Атэнаў, што некаторыя царкоўныя прэсавыя кварталнікі і групы вернікаў у Грэцыі пачалі дамагацца, каб Ватыкан перагледзеў каталіцкі царкоўны календар і зноў ўпісаў у лік сьвятых: Юрыя, які ёсьць апякуном грэцкае арміі; Мікалая, які ёсьць патронам грэцкіх ваякаў; і Барбары, апякункі грэцкае артылерыі.

У выдадзеным у 1969 годзе Ватыканскім календары спаміж выкрасленых 40 сьвятых былі выкрэсьлены і Сьв. Сьв. Юры, Мікалай і Барбара, якіх і дамагаюцца грэкі нанова ўпісаць у календар і лічыць сьвятымі.

АХВЯРЫ НА БУДОВУ ЦЭНТРУ БАПЦ

(у даларах)

Др. Уладзімір Набагез	1000.00	Уладзімір Лосік	100.00
А. Лук'янчык	1000.00	Інж. Васіль Русак	100.00
Парахвія ў Дэтройце	500.00	Віктар Лосік	100.00
Парахвія ў Мэльбурне-Аўст.	253.00	Уладзімір Сьліўка	100.00
Аўген Кабяка	150.00	Віктар Дубяга	100.00
Прат. Васіль Кендыш	100.00	Міхась Тулейка	100.00
Аляксандар Сільвановіч	100.00	Кастусь Калоша	100.00
Дзімітр Сямёнаў	100.00	Мікалай Грэбень	60.00
Васіль і Ніна Стомы	100.00	Лук'ян Мэтал	50.00
Міхал Сільвановіч	100.00	Мікалай Войтэнка	50.00

Разам: \$ 4,263.00**АХВЯРЫ НА КАНСЫСТОРЫЮ БАПЦ**

Парахвія ў Адэляйдзе на кошты падарожжа Архіяп. Мікалая	919.00	Сьцяпан Кірылік	20.00
Інж. Васіль Русак	50.00	Язэп Арцюх	15.00
Васіль Стома	30.00	Уладзімір Шчупта	15.00
а. Расьціслаў Войтэнка	30.00	Кірыл Стрэш	15.00
а. Дыяк. Янка Валюкевіч	30.00	Уладзімір Сьліўка	10.00
П. Драздоўскі	25.00	Іван Сокал	10.00
Міхась Махнач	25.00	Аляксандар Сільвановіч	10.00
Мікалай Сьнежка	25.00	Вара Кабушка	10.00
Мат. Марыя Войтэнка	25.00	Гэнадзі Дубяга	10.00
Др. Мітрафан Смаршчок	25.00	Ірэна Бондэр	10.00
Леанід Вініцкі	20.00	Уладзімір Машанскі	10.00
Аляксандра Даніловіч	20.00	Др. А. Багдановіч	10.00
Мікалай Войтэнка	20.00	Пётра Кажура	10.00
Віктар Дубяга	20.00	Пётра Швэд	10.00
Праф. Леў Акіншэвіч	20.00	Хведар Шыбут	10.00
Віталі Кажан	20.00	А. Махноўская	10.00
Юрка Корчык	20.00	Клаўдыя Каляда	10.00
Леанід Галяк	20.00	Уладзімір Дутка	10.00
Алег Дубяга	20.00	Аляксандар Лашук	9.50
Міхал Сільвановіч	20.00	Т. Скапец	9.50
		Віктар Лосік	5.00

Разам: \$ 1613.00

3 ДАКЛАДУ ТАЦЫЯНЫ ХАДАРОВІЧ

Даклад быў арганізаваны з ініцыятывы нямецкага таварыства для нямецкай грамадзкасці ў месцы Мюнхэне, у залі царквы Сьв. Баніфацага, 13-га лістапада 1978 году і надрукаваны ў часопісе, „Рэлігія і Атэізм у СССР” (№ 12, 1978 г.). Падаём выскі зь яго — Рэд.

Учора мінула ўжо роўна год, як я апынулася на Захадзе. Мне прыяў Парыж. Я яму за гэта ўдзячная.

Напрацягу году я старалася пераглядаць заходнюю прэсу, была на дакладах, сама выступала з дакладамі, удзельнічала ў прэс-канфэрэнцыях, і заўважыла, што звычайна ў заходняй прэсе, у паведамленьнях дакладчыкаў часта гаварылася: „Трэба абараняць правы чалавека ў Савецкім Саюзе. У Савецкім Саюзе ёсць людзі, якія абараняюць правы чалавека”. Мне хочацца ў выраз „абарона правоў чалавека ў Савецкім Саюзе” ўвесці істотную папраўку. У Савецкім Саюзе, на вялікі мой жаль, няма чаго абараняць, бо там ніякіх правоў у чалавека няма. У Савецкім Саюзе можна толькі „змагацца” за тое, каб здабыць сякія-такія правы. Там няма правоў, але ёсць вельмі шмат абавязкаў. Дзіцянё, народжане на сьвет, забавязанае рэжыму сваім зьяўленьнем. Для прыкладу падам вам некаторыя абавязкі савецкіх грамадзянаў.

Кажны савецкі грамадзянін павінен пры ўсякіх акалічнасьцях абараняць прэстыж Савецкага Саюзу, прэстыж яго ідэалёгіі, прэстыж ягонае навукі, прэстыж ягонага мастацтва. Дзеля таго-ж, каб гэты абавязак несці (абараняць прэстыж савецкае дзяржавы), для гэтага патрэбна пазбыцца чалавечае годнасьці (лічым дамэтным адцёміць, што дзяржава гэтая — ніякі не саюз, дакладнейшы ўжо назоў быў-бы, бадай, „ГУЛАГ СССР”, дык ужо ў самым назове „СССР” — ілжа — рэд.).

Кажны, хто жыве ў СССР, абавязаны быць грамадзянінам Савецкага Саюзу.

Кажны чалавек абавязаны жыць толькі ў сваёй дзяржаве, і ня мае права выехаць зь яе.

Кажны чалавек абавязаны цурацца іншага чалавека, які хоча выехаць з гэтае дзяржавы.

Кажны чалавек, хто жыве ў СССР, абавязаны выбіраць савецкую ўладу. Калі ён ня хоча йсці на выбары, яго змусяць; хоць выбараў у Савецкім Саюзе няма. У выбарчым бюлетэні звычайна стаіць толькі адзін кандыдат.

Кажны савецкі грамадзянін абавязаны жыць ў тым месцы, дзе ён прапісаны, і зьмяніць сталае месца пражываньня ў Савецкім Саюзе вельмі цяжка, дзеля гэтага трэба дабівацца спецыяльнага дазволу.

Кажны савецкі грамадзянін абавязаны працаваць. Вось тут, на Захадзе, я часта чую мову пра тутэйшае беспрацоўе, а ў Савецкім Саюзе яго няма. Я магла-б вам вытлумачыць, што гэта ўзапраўднасьці азначае, але гэта далёка адвяло-б мяне ад мае тэмы. Дзеля таго кажу вам толькі — кажны чалавек павінен працаваць, у тым ліку й жанчыны. Навет у тым выпадку, калі ў чалавека ёсць матар’яльныя магчымасьці не працаваць, ён павінен працаваць. Калі не працуе мужчына, яго ў любы момант могуць прыцягнуць да крымінальнае адказнасьці, як „дармаеда”, і накіраваць у лягер на прымусовыя работы.

Кажны савецкі чалавек павінен прыхоўваць свае думкі, калі яны ня супадаюць з ідэалёгіяй савецкае дзяржавы.

Кажны савецкі чалавек павінен вызваляцца ад свае нацыянальнай

самабытнасці. У Савецкім Саюзе яе афіцыйна завуць „предрассудком”.

Кажны савецкі чалавек павінен быць бязылітасным, жорсткім, яго з маленства выхоўваюць у гэтым духу, з маленства стараюцца ўталкаваць, што навокал ворагі. Гэткае выхаваньне пачынаецца з дзіцячага саду і ніколі ня спыняецца.

Кажны чалавек у Савецкім Саюзе, як гэта ні парадасальна гучыць, вымушаны красыць. Уся сыстэма пабудаваная так, што чалавек вымушаны красыць, інакш ён ня можа жыць, або ён падвядзе сваіх сяброў, якія крадуць. Я магла-б падаць вельмі шмат прыкладаў, якія паказалі-б, што ў Савецкім Саюзе ідзе павальнае зладзейства. І яно абарачаецца у норму паводзін. Дзіўна, але яна зручная для савецкае дзяржавы, хоць і выглядае разбуральнай. Зручная таму, што дае магчымасць дзяржаве трымаць кожнага паасобнага свайго грамадзяніна як-бы на прывязі: кожны савецкі чалавек ведае, што ён крадзе і што, калі зробіць штось супраць рэжыму, рэжым можа выкарыстаць і факты крадзежы для павялічанага ягонага зьвінавання.

Кажу вам гэта дзеля таго, каб спрабаваць вытлумачыць, чаму 250 мільёнаў савецкіх людзей нічога ня могуць зрабіць пры такім рэжыме. Таму, што гэтымі абавязкамі павязаны як кругавой парукай. Усе яны і кожны з іх залежаць адзін ад аднаго.

У савецкай канстытуцыі гаворыцца проста, што кожны савецкі чалавек павінен стаць атэістым. Гэта відно з разьдзелу канстытуцыі, якая абвешчае, што кожны савецкі чалавек павінен будаваць камуністычнае грамадства. Кожны савецкі чалавек, кожная сям’я павінна выхоўваць сваё дзіцё атэістым. Гэты абавязак асабліва страшны для вернікаў. Уягэце сабе: бацька ці маці самі — вернікі, у іх ёсьць дзеці, якія ходзяць у дзіцячы сад, потым у школу. І веруючы чалавек павінен гаварыць свайму дзіцяці, што Бога няма, хоць ён-жа хлусіць сабе і свайму дзіцяці, бо сам веруючы. У яго ёсьць яшчэ іншае выйсьце: ён можа гаварыць дзіцяці „Бог ёсьць, але ў школе ты кажы, што яго—Бога няма”. Гэткім чынам веруючы чалавек выхоўвае з маленства ў дзіцяці трэх: альбо быць крывадушным і хлусіць, альбо стаць атэістым.

Ёсьць яшчэ шмат розных абавязкаў у падсавецкіх людзей.

— Усе грамадзяне СССР, да таго, што я вам ужо пералічыла, забавязаны гаварыць, што савецкая краіна ёсьць самая вольная, і што савецкі рэжым запраўды гуманны і самы гуманны ўва ўсім сьвеце. Адсюль выплывае і самы галоўны абавязак савецкага чалавека, абавязак хлусіць прад самым сабою, прад сваімі дзецьмі, прад усімі вамі.

Прайшло 60 год, і што сталася з гэтым грамадствам? Гэтае грамадства цяпер маўчыць, выдрэсіраванае кроўю, голадам, расстрэламі, знішчэньнем найбольш працавітай часткі, гэтак званых кулакоў. Гэтае грамадства выдрэсіравана суграгатай літаратурай. Гэтае грамадства маўчыць, пазбаўленае слова і сьвятла. Маўчыць, пазбаўленае рэлігіі. Гэта запраўды, грамадства абезасабоўленых і бяспраўных людзей. І толькі ў гэтым іх раўнапраўе.

А што-ж Царква? Што сталася з рэлігіяй?

Ад пачатку існаваньня савецкай улады, пасля рэвалюцыі, напорна знішчаліся храмы. Вы гэта ведаеце. Іх ламалі, грабілі, сьвятароў расстрэльвалі, ссылалі. Цэрквы аддавалі пад канюшні ці майстэрні, альбо проста зносілі. Праз некаторы час надыйшла „Вялікая Айчынная вайна”; савецкаму рэжыму спатрэбілася, каб жыхары Савецкага Саюзу ўсталі на абарону свае радзімы. Тады іхны „вялікі правадыр і вучыцель” і „друг дзяцей” Ёсіп Сталін узяў тост за здароўе рускага народу. І та-

„ЗАЛАЦІНКА”

„Байкала-Амурская магістраль” (БАМ) — гэта 4,341 кіламетр чыгуначнага палатна ад Тайшэту (невялікай станцыі на транс-сібірскай дарозе) да Савецкай гавані на Ціхаакіянскім узбярэжжы. Па памерах капітальных затрат і эканамічнай эфектыўнасці праект БАМу мае маштабы нацыянальнай праграмы. Актыўны ўдзел у будаўніцтве прымаюць усе рэспублікі СССР. Над вялікім участкам БАМу шэфствуе камсамол Беларусі. Сёння мы друкуем нататкі журналіста Уладзіміра Паўловіча, які неаднойчы бываў на будаўніцтве магістралі”.

Гэта выпіска з падзагалоўчага тэксту артыкулу „Залацінка — ня проста станцыя” змешчанага ў агітцы „Голас Радзімы”, рассяланай за межы СССР (№ 44 за 1978 год.). Ніжэй падаюцца выпіскі з тэксту артыкулу.

„Пасля сямі дзён дарогі дэсант беларускіх камсамольцаў 3-га красавіка 1975 году высадзіўся ў паўднёвай Якуціі, побач з самай халоднай 60-ай паралельлю. Маленькая пляцоўка на заснежанай таежнай сопцы паступова распыралася, становілася адным з важнейшых участкаў усе-саюзнай ударнай камсамольскай будоўлі.

„Неўзабаве ў ЦК камсамолу Беларусі прыйшла зь Якуціі ляканічная тэлеграма: „Пасёлак закладзены. Назвалі „Залацінкай”.

„Уся Беларусь сачыла за дзеяннямі сваіх пасланцоў, ганарылася імі, дапамагала. За першымі атрадамі імя гэтага Савецкага Саюзу Мікалая Кедышкі рушыў другі, трэйці, чацвёрты, пяты...”

Далей журналісты Уладзімір Паўловіч піша:

„Я стаю на шумнай мнагалюднай плошчы Залацінкі. Навакोल размешчаныя адміністрацыйныя будынкі, гасцініца, сталовая, паштовае ад-

ды-ж быў спынены разбой у цэрквах. Тады спатрэбілася Царква. Рэжым спаханіўся, што народу свая вера, і што з дапамогай Царквы на яго можна ўплываць. Ацалелыя ад разгрому храмы пачалі „працаваць”: людзі пачалі іх наведваць, і людзей за гэта ня ўціскалі. Але бяда ў тым, што ад таго часу Царква сталася падлеглай савецкай дзяржаве. І калі было абвешчана, што Царква й камунізм блізу тое самае, Царква не паўстала супраць гэтага, а прымірылася з гэтым. Гэтая страшная бяда цягнецца й дасюль. Калі прыносяць хрысціянскія дзіцяні — закон гэтага не забараняе, — то патрабуюць прысутнасці бацькоў з пашпартамі. А таксама і пашпарты хросных бацькоў. З іхных пашпартоў выпісваюць асабістыя дадзеныя, а таксама запісваюць адрасы, дзе хто працуе. Час ад часу ў Царкву прыходзяць адмыслова ўпаўнаважаныя, бяруць царкоўныя запісы і пры маўклівай згодзе святара выпісваюць асабістыя дадзеныя бацькоў, а пасля павядамяюць у тую ўстанову, дзе бацькі дзіцяці працуюць. А далей, на месцы начальства прымае „адпаведныя меры”.

А што-ж Маскоўская Патрыярхія? Яна маўчыць. Але-ж калі-б толькі маўчала! Нядаўна, у 1977 г. адбывалася ўрачыстае паседжанне Савецкага камітэту абароны міру. Уліку прамоўцаў быў патрыярх Пімен. У той час у краіне „абгаворваўся” праект новай канстытуцыі. Патрыярх Пімен сказаў: „Мы, рэлігійныя людзі, з глыбокім задаваленнем адзначаем агалошэнне ў праекце Канстытуцыі і забяспечанне у жыцці шырокай гаммы грамадзянскіх правоў і свабод”. (Я-ж у пачатку гаварыла пра гэтыя свабоды — Т. Хад.)”

Далей дакладчыца гаварыла пра паасобных зняволеных людзей.

дзяленне, прамыямі разыходзяцца ў тайгу акуратна забудаваныя вуліцы — праспэкт імя Героя Савецкага Саюзу Мікалая Кедышкі, Беларуская, Бамаўская, імя касманаўта Пятра Клімука.

„Памяць вяртае ў мінулае, вядзе туды, адкуль пачыналася Залацінка. Вунь там, пад статнымі лістоўніцамі стаяў першы вагончык. Было гэта 18 сакавіка 1975 году. Вечарэла, калі некалькі чалавек — сакратар партыйнай арганізацыі будаўніча-монтажнага поезда № 578 Віктар Капелька, брыгадзір цесляроў Васіль Кудар і іншыя — выйшлі з машыны і, правальваючыся папояс у сьнег, накіраваліся ў тайгу. Потым яны гадзіны дзёве чакалі вагончыка, ратуючыся за дрэвамі ад пякучага пранізлівага паўночнага ветру. Нарэшце вагончык прыбыў. Але як зьняць яго з прычэпу? Вырашылі зьвярнуцца па дапамогу да золатаздабытчыкаў. Тыя прыслалі бульдозэр. Неўзабаве ля прычэпу вырасла вялікая гурба, па якой і спусьцілі вагончык. Ноччу спалі ў ім на падлозе, а раніцай дарэмна спрабавалі наталіць смагу — вада начыста вымерзла, ператварыўшыся ў крышталікі іскрыстага лёду (падкрэсленьне нашае — рэд.).

Хутка на схіле сопкі зьявілася цэлая чародка сініх вагончыкаў, дзе пасяліліся беларускія камсамольцы. Адсюль кожную раніцу выходзілі яны на нялёгкую работу ў тайгу. Асабліва цяжка даводзілася ім спачатку. Нехапала вопыту, майстэрства, тэхнікі было мала, ды і ня ўсюды яна магла падступіцца.

„Зьняўшы прамоклыя ад поту курткі, хлопцы ўпарта штурмавалі вечную мерзлату, убівалі ў непадатлівую сопку смялянстыя палі фундаментаў, уручную падносілі цяжкія шчыты. Кожны новы аб'ект — жылы дом, сталовая, або склад — патрабаваў вялікіх намаганьняў. І расла Залацінка, усё больш прыкметным на фоне тайгі станавілася яе самабытнае аблічча.

„У шырокія вуліцы ператвараліся пратаптаныя першапраходцамі сьцяжынкі — і вагончыкі пацясьніліся, сусупіўшы месца шматкватэрным дамам, інтэрнатам, магазынам.

„Іх было крыху больш за сто чалавек — удзельнікаў першага дэсанту. І наўрад ці думалі яны, закладаючы Залацінку, што ўсяго праз два гады яна будзе прызнаная лепшым пасёлкам Цэнтральнага ўчастка БАМУ і што слава пра яе пойдзе па ўсім сьвеце. (Тут дарчы прытачыць расейскую прымаўку — „Добрая слава на печке лежыт, а худая по дорожке бежит” — рэд.).

Звычайна ў агітцы „Голас Радзімы” падаецца прапагандовая лухта, а горкая праўда замазваецца. Хоць-жа і ад тэй пахвальбы „Залацінкаю” вее жудасьцю, аднак-жа праўда будовы таго „БАМУ” зусім іншая. Пра ўмовы працы і жыцця пры будове таго „БАМУ” досыць дакладна піша зьяяволены ў пэўным часе наш суродзіч Яўхім Кіпель. Напісанае ў артыкуле „Байкала-Амурская Магістраль — БАМ” зьмешчана ў газэце „Беларус”, №№ 246- і 247 за 1977 год. Падаецца, што ў часе між 1934 і 1939 гадамі на тым „БАМЕ” працавала да 800.000 чалавек зьяяволеных, як і сам Я. Кіпель. Людзі гіблі, як мухі, ад зьнемажэньня, як і ад расстрэлаў. Кіпелю, высланаму параўнальна на „кароткі” тэрмін (пяць год), удалося вярнуцца дадому, каб потым уцячы ў Амэрыку.

Дык ня дзіва, што паэт Т. Л. ў сваім вершы „Лісты да сябра” піша:

Ты чуў няраз
Чыгунку за Байкалам,
Ды мо ня чуў
Пра зьдзекі і прымус:

Бо тут цяпер
Амаль пад кожнай шпалай
Ляжыць замучаны
Ў выганыні Беларус

(Поўны верш у № 49 „Голасу Царквы”)